

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 14 febr. 1899, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af 20 kap.
8 § ärfdabalken.*

Andra Kammaren har till behandling af lagutskottet hänvisat en af herr *J. Byström* inom nämnda kammare afgifven motion, n:o 10, af följande lydelse:

»I 1667 års förmyndareordning, som i likhet med nu gällande lag betonade förmyndarens pligter mot myndlingen i fråga om dennes uppfostran till en god medborgare, upptogs icke bland de omständigheter, som grundlade obehörighet att vara förmyndare, det förhållandet, att förmyndare och myndling vore af olika religionsåskådning. Men de religiösa rörelser, som i början af 1700-talet framträdde i vårt land, tyckas dock ha föranledt dem, som stiftade 1734 års lag, att upprätta ett lagstadgande, som skulle förhindra, att en omyndig utsattes för obehörig inverkan i religiöst hänseende af en enligt deras mening okyrklig förmyndare. Det är väl på denna grund, som vi nu ha bestämmelsen i ärfdabalkens 20 kap. 8 §: »Ej må den vara förmyndare, som . . . af annan lära är» . . .

Ändrade förhållanden på det kyrkliga området i vårt land så väl som religionsfrihetens rättmätiga kraf synas oss dock fordra, att orden: »eller den af annan lära är» i nämnda paragraf upphävas. Detta framgår bland annat deraf,

att i de lagförslag, som af lagkomitén och den äldre lagbered-

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 7 Saml. 6 Häft. (N:o 11.) 1

ningen afgåfvos, det ansågs olämpligt att bibehålla föreskrift om den religiösa ståndpunkt, som förmyndaren borde inneha i förhållande till sin myndling, och att dessa förslag i stället genom en allmän bestämmelse öfverlemnade åt domaren att i hvarje fall, der andra än de i lag bestämda hindren kunde förekomma, pröfva dessas betydelse,

att lagutskottet för flera år sedan tillstyrkt den ifrågasatta lagförändringen,

att Andra Kammaren år 1891 enhälligt eller utan votering antog detta förslag, samt

att äfven i Första Kammaren kraftigt talats för rigtigheten af denna lagförändring.

Förmynderskap medför visserligen i allmänhet så väl besvär som ansvar och kan sålunda i många fall icke vara något att sträfva efter, men å andra sidan kan det ju stundom medföra ekonomisk fördel. I alla händelser är det ett förtroendeuppdrag, som ej borde förmenas någon blott därför, att han icke tillhör statskyrkan.

Det kan ju ock i vissa fall vara lämpligare och angenämare för exempelvis en enkla att få en släkting till förmyndare för hennes faderlösa barn än att taga en fullkomligt oskyld. Lagen tycks ock förutsätta, att man i första hand vid förordnandet af förmyndare skall vända sig till skyldeman. Men om denne skyldeman är t. ex. metodist, så kan han ej, huru väl kvalificerad han än är för ett dylikt uppdrag, förordnas till förmyndare. Ett dylikt sakernas tillstånd kan dock icke vara rätt.

Den lagförändring, som jag nu åsyftar, anser jag äfven nödvändig för att åvägabringa samstämmighet mellan §§ 1 och 2 i ärfdabalkens 20 kap., der det i förra fallet heter: »Fader vare sina barns rätte förmyndare» och i det senare: »Ej må den vara förmyndare, som... af annan lära är.»

Det har emellertid någon gång framhållits, att dessa paragrafer ej stå i strid mot hvarandra med hänsyn till förmyndares religiösa öfvertygelse. Den åttonde paragrafens uttryck »af annan lära» har man nemligen ej ansett vara tillämpligt på fadern, om han skulle bli förmyndare för sina barn.

Men om denna tolkning vore riktig, så skulle väl deraf följa, att de öfriga inhabilitetsgrunder, som § 8 innehåller, såsom »litet vetande», »gäldbunden», »slösare», »barnens vederdeloman», »den som ej fyllt tjugufem år», »är för gammal eller för fattig», »vanför», »utländsk man», »den, som hafver Kronans eller andra sådana medel under händer», icke heller skulle hindra fader att blifva förmyndare för sina barn. Detta leder

emellertid till orimligheter. Att det förefinnes stridighet mellan de nu nämnda paragraferna framhölls äfven af 1891 års laguskott, som härom yttrar bland annat:

»I 6 § af gällande dissenterlag föreskrifves bland annat, att, der endera af ett barns föräldrar tillhör främmande trossamfund och den andra svenska kyrkan, barnet skall uppfostras i denna kyrkas lära, att, om mellan makar träffats aftal om deras barns uppfostran i evangelisk-lutherska läran eller främmande troslära, sådant aftal skall gälla, derest vissa föreskrifna former blifvit iakttagna, samt att den, som fyllt femton år eller blifvit inom svenska kyrkan konfirmerad, icke på grund af föräldrarnes öfvergång till främmande trossamfund skall anses skild från svenska kyrkan. Likaledes är föreskrifvet, att ett i äktenskap emellan mosaisk trosbekännare och medlem af svenska kyrkan födt barn skall uppfostras i svenska kyrkans lära, äfvensom att ett angående den lära, hvori barnet skall uppfostras, träffadt aftal i ett dylikt äktenskap under nyss antydda vilkor skall ega giltighet. I samtliga dessa och de flera tänkbara fall, der en fader bekänner annan tro än sitt barn, uppstår en konflikt emellan, å ena sidan, lagens bud, att fader är sina barns rätte förmyndare och, å andra sidan, dess föreskrift, att den ej må vara förmyndare, som är af »annan lära». En dylik konflikt kan, enligt utskottets förmenande, icke lösas på annat sätt, än att fadern såsom obehörig skiljes från förmynderskap, som han med naturens rätt utöfvar för sitt barn, och detta oaktadt i öfrigt icke den ringaste tvekan om hans lämplighet förefinnes. En sådan lösning kan emellertid icke anses tillfredsställande; hvartill kommer, att ändamålet dermed oftast förfelas, då ett barn för visso icke undandrages sin faders inflytande, derigenom att en för barnet mer eller mindre främmande person göres till dess förmyndare. Det kan visserligen sättas i fråga, huruvida förbudet gäller fader, helst något förordnande för honom icke lärer behöfva utfärdas, men gent emot den bestämda förklaringen, att den icke må vara förmyndare, med afseende å hvilken någon af de i paragrafen uppräknade omständigheter föreligger, torde en dylik uppfattning icke kunna försvaras.»

Slutligen må framhållas, att det syfte, som de gamle lagstiftarne hade med orden: »eller den af annan lära är», nemligen att förhindra, det barn af statskyrkans medlemmar skulle vid föräldrars frånfälle blifva af en förmyndare uppfostrade i »annan lära» eller af honom öfvertalas att öfvergå till så kalladt främmande trossamfund, att detta syfte är tillräckligt framhäfdt i de föreskrifter, som finnas

dels i § 2 af 22 kap. ärfdabalken och

dels i kongl. förordningen af den 16 november 1869 angående

ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt-lutherska läran.

Med åberopande af hvad jag sålunda anfört, anhåller jag vördsamt, att Riksdagen för sin del må besluta, att ur 20 kap. 8 § ärfdabalken orden: »eller den af annan lära är» måtte utgå, så att paragrafen får följande lydelse:

Ej må den vara förmyndare, som litet vetande, gäldbunden, slösare eller barnens vederdeloman är, eller den, som ej fyllt tjugufem år, eller är så gammal och vanför eller så fattig, att han förmynderskapet ej förestå kan: icke eller utländsk man, eller den, som hafver Kronans eller andra sådana medel under händer.»

Den bestämmelse, mot hvilken förevarande motion är rigtad, är enligt utskottets åsigt uttryck för en riktig princip. Den öfverensstämmelse, som lagen fordrar emellan förmyndarens och myndlingens religiösa bekännelse, har uppenbarligen tillkommit i syfte att förebygga försök från förmyndarens sida att med begagnande af sitt inflytande förmå myndlingen till affall från den lära, hvori han skall uppfostras. Föreskriften, sådan den är gifven, är ej heller, såsom motionären synes förutsätta, till uteslutande fördel för statskyrkans bekännare; myndlingar, som skola uppfostras i annan lära än den evangeliska, få ock sitt intresse tillgodosedt att erhålla förmyndare af samma troslära, som den de sjelfva tillhöra.

Är sålunda den grundsats, som i bestämmelsen uttalas, i allmänhet riktig, kan det likvisst ej förnekas, att dess undantagslösa upprätthållande mången gång kan medföra verkliga praktiska olägenheter. Det kan nemligen i vissa fall, särskildt i orter, der främmande trosbekännare af samma lära som myndlingen äro fåtaliga och myndlingens närmaste fränder äro af annan lära än denne, leda derhän, att rätten tvingas underkänna en person såsom förmyndare till följd af en rådande skiljaktighet emellan hans och myndlingens religiösa åskådning, och detta ehuru personen i öfrigt måste anses såsom den till förmyndare bäst lämpade. Att för sådana fall det vore önskvärdt, om rätten egde frihet att efter omständigheterna förfara, bör enligt utskottets åsigt vara obestriddigt, dess mera som vår lag, på sätt motionären omnämnt, eger andra garantier mot förmyndares obehöriga inverkan på myndlingens religiösa öfvertygelse.

Utskottet, som i öfverensstämmelse med det ofvan anförda ej kan tillstyrka motionärens förslag i dess fulla omfattning, får alltså hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr Byströms förevarande motion, ville i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida från den i 20 kap. 8 § ärfdabalken stadgade regel, att den ej må vara förmyndare, som är af annan lära, undantag i särskilda fall må kunna medgifvas, samt, derest så befinnes vara förhållandet, för Riksdagen framlägga förslag till ändring af berörda lagbestämelse i sådant syfte.

Stockholm den 14 februari 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation af herrar G. Andersson och C. F. Pettersson.

Herrar *Lundström* och *Redelius* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
